Turkish Studies Social Sciences

Volume 14 Issue 5, 2019, p. 2547-2563

DOI: 10.29228/TurkishStudies.32701

ISSN: 2667-5617

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 28.08.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 15.10.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (19.09.2019)-Referee 2 (27.09.2019)

This article was checked by iThenticate.

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ İZLEDİĞİ RAFADAN TAYFA ÇİZGİ FİLMİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN İNCELENMESİ*

Buket ŞEN** - Ümit DENİZ***

ÖZ

Araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının izlemeyi tercih ettikleri Rafadan Tayfa adlı çizgi filmin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın modeli nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması olarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda Uşak Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı anasınıflarına kayıtlı 344 çocuk ve Rafadan Tayfa çizgi filminin 20 bölümü (Dünya Rekoru-Yumak'ın Kulübesi bölümleri arası) oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu ve Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Formda çizgi film karakterlerinin dış görünüşlerini belirleyen kategoriler, karakterlerin meslekleri, çizgi filmde yansıtılan ev içi ve ev dışındaki görev paylaşımları, karakterlerin kişilik özellikleri, çocukların oynadıkları oyunlar ve oyuncaklar kategorileri bulunmaktadır. Kategorilerin her birinde, kadın ve erkek karakterlerin, kız ve erkek çocuğunun çizgi filmde görsel olarak nasıl yansıtıldığına yönelik bilgiler elde edilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre çocukların izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmlerde Rafadan Tayfa çizgi filmi tercih edilen ilk 5 çizgi film arasında yer almaktadır. İncelenen bölümlerde 11 erkek karakter, 2 kadın karakter olduğu belirlenmiştir. Erkek karakterlerin her biri esnaf, avukat, yönetmen gibi mesleklerde gözlemlenirken, kadın karakterler hiçbir meslek dalında gözlemlenmemiştir. Kadın ve erkek karakterlerin ev içinde yaptıkları

* Bu çalışma Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalında yapılan 'Okul Öncesi Dönem Çocukları Tarafından İzlenen Çizgi Filmlerin Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi' isimli doktora tezinden üretilmiştir.

** Arş Gör., Uşak Üniversitesi, E-posta: buket.sen@usak.edu.tr

*** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, E-posta: sea_edu2003@yahoo.com

faaliyetlerde beraber hareket ettikleri ve güç gerektiren ev işlerinde yardımlaştıkları gözlemlenmiştir. Ev dışı faaliyetlerinde ise kadın karakterlerin yemek getirme, dikiş dikme gibi faaliyetleri gözlemlenirken, erkek karakterler boya yapımından trafik sorumluluğuna kadar 11 farklı faaliyette gözlemlenmiştir. Çizgi filmdeki kadın karakterlerin tedirgin ve yardımsever kişilik özelliklerine sahip oldukları, erkeklerin ise yardımsever, hevesli, akıllı ve meraklı oldukları belirlenmiştir. Çizgi filmde oynanan oyunlarda erkek karakterler maç, uzun atlama, topaç yarışması gibi 10 farklı oyunda gözlemlenirken, kadın karakterler sadece tiyatro oyununda gözlemlenmiştir. Erkek karakterlerin top, topaç, robot gibi farklı oyuncaklar oynadığı ve kadın karakterlerin oyuncak ile oynamadığı da bulgular arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, çizgi film, toplumsal cinsiyet.

AN EXAMINATION OF RAFADAN TAYFA WATCHED BY PRESCHOOLERS IN TERMS OF GENDER

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the cartoon of Rafadan Tayfa that preschoolers prefer watching in terms of gender. The research model is determined as a case study, one of the qualitative research methods. The study group consisted of 344 children which were attended to kindergartens of primary schools in 2017-2018 academic year in Uşak and 20 chapters of Rafadan Tayfa cartoon (between World Record & Yumak's Cabin). In order to collect data Determination Form of Cartoons Watched by Children and Their Opinion and Evaluation Form of Cartoons for Preschoolers In Terms of Gender were used. In the evaluation form, there are the categories of cartoon characters' clothes, occupations, sharing of duties inside and outside the home, personality traits, children's games and children's toys categories. In each category, information is provided on how the elaboration of male and female, girls and boys in cartoons. According to the results of the research, Rafadan Tayfa is one of the top 5 preferred cartoons for children. It is determined that there were 11 male characters and 2 female characters in the examined sections. While each of the male characters was observed in professions such as tradesmen, lawyers and directors, female characters were not observed in any occupations. It has been observed that male and female characters act together in the activities they do at home and they are assisted in household chores that require power. In the out-of-home activities, while female characters were observed to bring food and sewing activities, male characters were observed in 11 different activities from paint production to traffic responsibility. It has been determined that the female characters in the cartoon had anxious and helpful personality traits, while the men were helpful, enthusiastic, intelligent and curious. In the games played in the cartoons, male characters were observed in 10 different games such as match, long jump and spinning top competition, while female characters were observed only in the theater. Among the findings, male characters played different toys such

as balls, spinning tops, robots, and female characters did not play with toys.

STRUCTURED ABSTRACT

Not only individuals, parents, but also many technological devices and media resources exist in the environment in which children live. It is an undeniable fact that the widespread use of the media and the Internet today, and that this using began from an early age. Children living in a world equipped with media, information and communication (Gill, 2007) are involved in this social and technological environment. The devices they watch and listen to reflect the life and social fabric of children both in their own community and in many different societies that they do not live in (Krijnen & Bauwel, 2015). From an early age, cartoons from media broadcasts appear as a kind of program that children want to watch. The fact that many children watch and model mostly cartoon characters suggests that the effect of the film may be high.

The images and dialogues reflected in the cartoons have an impact on the life, behavior and values of the children (Eskandari, 2007; Ebren, 2015; Demir, 2013; Cann, 2013). It is dtated that the images published in the media constitute distinct thought patterns in children's minds, transfer these stereotypes to daily life and they create expectations of behavior different from male and female gender. Gender roles and stereotypes reflected through media and cartoons are perceived as good and correct by children; the child who identifies himself with the cartoon character, internalizes the reflected images (İrvan, 2014; Can, 1996). For this reason, the aim of the study was to examine the gender of Rafadan Tayfa cartoon that the children watch. For this purpose, the clothes of Rafadan Tayfa cartoon characters, their occupations, the sharing of tasks inside and outside the house, personality traits, children's games and toys were examined in terms of gender.

The study group consisted of 344 children which were attended to kindergartens of primary schools in 2017-2018 academic year in Uşak and 20 chapters of Rafadan Tayfa cartoon (between World Record & Yumak's Cabin). In order to collect data Determination Form of Cartoons Watched by Children and Their Opinion and Evaluation Form of Cartoons for Preschoolers In Terms of Gender were used.

Rafadan Tayfa was launched in 2014 in Ankara. Rafadan Tayfa, whose screenwriting was written by Ozan Çivit, began broadcasting under the animation company ISF Studios and on TRT Children's Channel. The cartoon appeals to children aged 6-8 years. Each episode of the cartoon film lasts about 10-15 minutes and has a total of 76 episodes on TRT Children's channel.

It is determined that there were 11 different characters in 20 chapters. Each episode of the cartoon features Hayri, Mert and Kamil. There are only two female characters named Hale and Sevim in the cartoon. There is also a dog named Yumak in the garden where Uncle Basri feeds. Character names usually consist of names we can hear around us in everyday life.

There are only two female characters in the cartoon and the red color is dominant in both characters. It was determined that the female characters were wearing trousers and shorts. Male characters were mostly dressed in blue and brown colors. All male characters wear trousers and use belts as accessories. In social life, the family and the environment prefer colors according to the gender of children in their clothing preferences. This process, which starts with the birth of the child, has the characteristics of invariable rules for children in the younger age groups (Bee and Boyd, 2009). In this context, the clothes and colors that children see in male and female characters may cause them to form perceptions according to their gender.

The male characters of the cartoon are displayed in 7 different occupations such as artisans, lawyers and directors; female characters were not displayed in any profession. In a study conducted by Köşeler (2009), short stories and fairy tales were examined in terms of gender. In the results of the study, the professional lives of the female characters were mentioned in a very limited number. The results of this study are similar to the studies. In Rafadan Tayfa, female characters were not associated with any profession. In this context, it is thought that the idea having a profession in social life is more specific to male gender is conveyed to children through cartoons.

Among the findings from cartoon, male characters and female characters carry out activities in the house together, the repair of goods made by male characters, food preparation made by female characters. In a study conducted by Yorgancı (2008), in the textbooks, it was seen that men's works were the mechanical and power-demanding in the majority. In this study, it is observed that the male and female characters of the Rafadan Tayfa cartoon did the work that required power together. It is thought that this visual reflection can be a positive model for children that men and women can act together in their household chores requiring power.

It is observed that male characters mostly paint and carry goods in their activities outside the home. It is determined that female characters had less activities outside the home than male characters and they had less power activities such as bringing food, sewing and folding clothes. It is stated that biologically differentiating gender also causes segregation in social life (Suğur, 2012). It is observed that males undertake more physical power and are considered biologically adequate; women are thought to be directed to jobs that use small motor muscles. In a dialogue in the cartoon, Hayri stated that sewing is not for men, and Sevim answered, "Of course, a suitable job can be found for you, Hayri." Children are affected by the images reflected in the media as well as individuals and families living in the society they live in, and they can choose a character of the same gender as a model for themselves (Marchbank and Letherby, 2014, p. 215). The stitching activity defined by Hayri as a women's job can create the idea in children that only women can do this job. It is thought that this situation may cause children to differentiate their duties, responsibilities and behaviors according to gender.

Male characters in the cartoon were helpful, enthusiastic, intelligent and curious; female characters were helpful and anxious personality traits.

In the cartoon, it was determined that the play that the girls played was only theater and the male characters played 10 different games. It was observed that boys played 5 different toys such as ball, handkerchief and badge. It is among the findings that girls do not play with any toys. Games and toys have priceless values for children. For this reason, children's toys should play their minds and bodies to experience the feeling of success (Aitken, 1986). However, it is thought that games and toys should support not only one gender but also the development of both boys and girls.

Preschool period is thought to be very important for children that understanding the social life and related concepts; internalization and taking a model in this context. It is important to control the visual broadcasts of children in order to adapt to social life with a humanistic approach without being subjected to gender imposition.

Therefore; the fallowing items are recommended:

Unlike gender stereotypes in children's cartoons, visuals are prepared without regard to gender;

In the process of preparing cartoons for preschool children, getting support from experts in gender studies;

Studies can be made about cartoons with getting the opinions of teachers and parents;

Children should watch cartoons under parental control.

Keywords: Preschool period, cartoon, gender.

Giriş

Toplamlar, tarihi sürecin devamını sağlamak amacıyla bir arada kalarak kendilerine has bir yaşam biçimi oluşturmışlar ve sürecin devamında kültürel eklemelerle toplumsal yaşama biçim vermişlerdir (Bingöl, 2014). Kadın ve erkeğin, biyolojik cinsiyetlerinin yanında, toplum içerisinde yaşama dair düzenlemelerde bulunan bir olgu ile karşılaştıkları ve bu olgunun belli cinsiyetlerin hayatında farklı kısıtlamalara yol açtığı söylenebilir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet olgusu, temelde erkek ve kadın cinsiyetinin birbirlerine ve kendilerine yönelik toplum içerisinde oluşturduğu algı ve davranışlar olarak tanımlanabilmektedir.

Kadın ve erkeklerin kendi cinsiyetlerine uygun rol ve davranışlar, içinde yaşadıkları toplum tarafından belirlenmekte ve tarihsel süreçte bu olgular dönüşmekte ve değişmektedir (Aksoy, 2006). Çocuklar, bu dönüşüm ve değişim içerisinde sosyal yaşamda kültür tarafından kalıplaştırılmış davranışları çevreden edinmektedir (Bem, 1983). Her birey yaşadığı çevre ve aile içinde bu rol ve davranışları bir sonraki nesile aktarmaktadır. Çocukların, toplumsal cinsiyet rollerini ve kalıp yargılarını doğumla birlikte ailelerinden ve yaşadıkları çevreden edindiklerine dair yurt içinde ve yurt dışında pek çok araştırmaya rastlanmıştır (Chick, Heilman-Houser & Hunter, 2002; Cunningham, 2001; Dilek, 1997; Baran, 1995).

Çocukların yaşadıkları çevrede sadece bireyler, ebeveynler değil, bugün pek çok teknolojik cihaz ve medya kaynakları da bulunmaktadır. Günümüzde medyanın ve internetin yaygın kullanımı ve

bu kullanımın küçük yaştan itibaren başladığı yadsınamaz bir gerçektir. Medya, bilgi ve iletişim ile donatılmış bir dünyada yaşayan çocuklar (Gill, 2007), bu sosyal ve teknolojik ortama dahil olmaktadır. İzledikleri ve dinledikleri cihazlar, çocuklara hem kendi toplumunun hem de içinde yaşamadığı pek çok farklı toplumun yaşantısını ve sosyal dokusunu yansıtabilmektedir (Krijnen & Bauwel, 2015). Küçük yaşlardan itibaren medya yayınlarından çizgi filmler, çocukların izlemeyi istedikleri bir program türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Çizgi filmlerde yansıtılan görüntüler ve diyaloglar, çocukların hayatına, davranışına ve benimsedikleri değerlere etkilerde bulunmaktadır (Eskandari, 2007; Ebren, 2015; Demir, 2013; Cann, 2013). Medyada yayınlanan görüntülerin, çocukların zihninde belirgin düşünce kalıplarını oluşturduğu; çocukların oluşturdukları bu kalıp yargıları gündelik yaşama aktardığı, kadın ve erkek cinsiyetinden de farklı davranış beklentileri oluşturdukları belirtilmektedir. Medya ve çizgi filmler yolu ile yansıtılan toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıpyargıları, çocuklar tarafından iyi ve doğru olarak algılanmakta; çizgi film karakteri ile kendisini özdeşleştiren çocuk, yansıtılanları içselleştirilmektedir (İrvan, 2014; Can, 1996).

Araştırmaya konu edilen Rafadan Tayfa adlı çizgi film, İstanbul'un Anadolu yakasında hayali bir mahallede gerçekleşmektedir. Rafadan Tayfa çizgi filmi: Akın, Kamil, Hayri, Mert, Sevim, Hale, Rüstem Abi, Basri Amca, Yumak. karakterlerinden oluşmaktadır. Çizgi filmin başrolünde Akın, Kamil, Hayri ve Mert bulunmaktadır, 4 karakter kendilerini Rafadan Tayfa olarak adlandırmaktadır. Çizgi film için medyadaki görüşler (makale, yorum vb.) ve ilgili yayınlar (gazete, dergi vb.) online olarak yer almaktadır (Demiral, Yamaner & Süklüm, 2016; Karcı, 2018; Sadioğlu, Turan, Dikmen, Yılmaz & Özkan, 2018; Şentürk & Keskin, 2019; "Rafadan Tayfa", 2019; "Rafadan Tayfa Tanıtım Yazısı", 2016; "Pepee'den Sonra Rafadan Tayfa'ya Mahkeme Yolu Görüldü", 2017; "TRT AR Uygulamasıyla Rafadan Tayfa Karakterleri Canlanıyor", 2018).

Rafadan Tayfa çizgi filmi, 16 Nisan 2017 tarihinde yayınlanmış bir habere göre ("16 Nisan 2017 Reyting Sonuçları", 2017) totalde 1,23 reyting oranı ile 60. sırada, gün içerisindeki ikinci tekrarında totalde 1,03 reyting oranı ile 80. sırada yer almaktadır. Aynı tarihte AB ortalamasında 1,09 reyting oranı ile 63. sırada, gün içerisindeki ikinci tekrarında 0,84 ile 82. sırada yer almaktadır. Bu sonuçlar çocukların çoğunun bu çizgi filmi sıklıkla izlediklerini göstermektedir.

Birçok çocuğun izlemesi ve çoğunlukla çizgi film karakterlerini model almaları filmin etkisinin yüksek olabileceğini düşündürmektedir. Bu nedenler ile araştırmada, çocukların izlediği Rafadan Tayfa çizgi filminin toplumsal cinsiyet yönünden incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak Rafadan Tayfa çizgi film karakterlerinin giydikleri kıyafetleri, karakterlerin meslekleri, çizgi filmde yansıtılan ev içindeki ve dışındaki görev ve sorumlulukları, karakterlerin kişilik özellikleri, çocukların oynadıkları oyunlar ve oyuncaklar toplumsal cinsiyet açısından incelenmiştir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönem çocuklarının izlemeyi tercih ettikleri Rafadan Tayfa çizgi filmini toplumsal cinsiyet açısından incelemektir. Durum çalışmalarında araştırmacı, olgu ve olayların içeriğini detaylı bir şekilde nitel betimlemelerle ortaya koymaktadır (Aydın, 2013). Durum çalışması kapsamında bir veya birden çok olgu, durum, örgüt vb. incelenmektedir. Bu bağlamda çeşitli veriler elde edilerek, veri toplamak amacıyla farklı yöntemler de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunda, Uşak ili merkez ilkokullarına bağlı anasınıfına devam eden çocuklar ve aynı zamanda çocukların en çok izlemeyi tercih ettikleri Rafadan Tayfa çizgi filmi bulunmaktadır. Araştırmanın yapıldığı 2017-2018 yıllarında Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan verilere göre 1486 çocuğun Uşak'ta okul öncesi eğitim aldığı belirlenmiştir. Tabakalı örnekleme yöntemi ile Uşak'taki ilkokul ve ortaokullara bağlı anasınıflarında eğitim gören çocuk ve annelerinden araştırmaya alınacak olanların sayısı belirlenmiştir. 344 çocuk ve Rafadan Tayfa çizgi filminin 20 bölümü (Dünya Rekoru- Yumak'ın Kulübesi bölümleri arası) araştırmaya alınmıştır. İncelenecek çizgi filmin ilk bölümü, tesadüfi olarak TRT Çocuk kanalının internet sitesinden seçilmiştir. Seçilen bölümden sonra ardışık olarak 20 belirlenerek araştırmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplamak amacı ile Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu, Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu kullanılmıştır (Şen ve Deniz, 2019).

Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu

Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu (Şen ve Deniz, 2019), çocukların en çok izlemeyi tercih ettikleri çizgi filmleri belirlemeye ilişkin soruların bulunduğu formdur. Bununla birlikte; yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklerin de belirlendiği sorular bu form içerisinde yer almaktadır.

Araştırmacılar tarafından oluşturulan bu form, geçerliliğinin belirlenmesi ve görüş bildirilmesi amacıyla üç alan uzmanına sunulmuş, uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Bu çalışma kapsamında sadece çocukların en çok izledikleri çizgi film sorusuna verilen yanıtlar kullanılmıştır.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu

Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu (Şen ve Deniz, 2019), çocukların çizgi filmler ve görüşlerinin belirlendiği diğer formdaki en çok izledikleri çizgi film sorusuna verilen yanıtlar çerçevesinde belirlenen çizgi filmlerin toplumsal cinsiyet yönünden değerlendirilmesinin yapıldığı formdur. Bu formda çizgi filmde yer alan karakterlerin cinsiyetleri, karakterlerin giymiş oldukları kıyafetler, meslekleri, ev içinde ve dışındaki faaliyetleri, karakterlerin kişilik özellikleri, çocukların oynadığı oyun ve oyuncaklar kategorileri yer almaktadır. Düzenlenmiş her kategori, çizgi filmdeki karakterlerin detaylı ve derinlemesine incelenmesine fırsat sağlamaktadır.

Alanyazında yapılmış çalışmalar (Aksoy ve Baran, 2017; Baran ve Erdoğan, 2007; Deniz ve Güven, 2017; Deniz, Kesicioğlu ve Kan, 2017; Dökmen, 2010; Erdoğan ve Baran, 2008; Güven ve Akıncı, 2014; Kort-Butler, 2013; Özsoy ve Taşdelen, 2016; Pekşen Akça ve Baran, 2017; Samur, Demirhan, Soydan ve Önkol, 2014; Şıvgın, 2015; Şıvgın ve Deniz, 2017) incelenerek oluşturulmuş olan form, yedi alan uzmanlarına görüş bildirmeleri amacı ile sunulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda formlara son hali verilmiştir.

Araştırmada veri toplama konusunda araştırmacı güvenilirliğini sağlamak amacıyla, alanda uzman bir kişinin filmi izlemesi istenmiştir. Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu (Şen ve Deniz, 2019)'nu doldurmak amacıyla çizgi filmin 3 bölümünü izleyen alan uzmanından alınan raporun araştırmacı tarafından doldurulan rapora uyumunun %85 olduğu saptanmıştır. Kodlama güvenilirliğini sağlamada %70'in üzerinde ortak bir anlayışa ulaşmak önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Verilerin Toplanması

Çalışmada kullanılan formların uygulanması için Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ndeki araştırma ve geliştirme birimlerden onay alınmıştır. Sonrasında, Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan bilgiler doğrultusunda Uşak Merkez İl sınırları içerisinde yer alan 29 ilkokul ve ortaokula bağlı anasınıflarında, çocuklar ve anneleri ile yüz yüze görüşülerek Çocukların İzlediği Çizgi Filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu (Şen ve Deniz, 2019) doldurulmuştur. Çocukların yanıtları doğrultusunda en çok izledikleri çizgi filmler belirlenmiştir. Belirlenen çizgi filmler arasından Rafadan Tayfa çizgi filmi birinci araştırmacı tarafından izlenmiştir. İzleme sırasında Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Çizgi Filmleri Toplumsal Cinsiyet Yönünden Değerlendirme Formu (Şen ve Deniz, 2019) doldurulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler öncelikle çizgi filmlerin izlenme sıklığı açısından ele alınmıştır. Çocukların İzlediği Çizgi filmleri ve Görüşlerini Belirleme Formu (Şen ve Deniz, 2019)'nun betimsel olarak değerlendirilmesi sonucunda, Rafadan Tayfa çizgi filminin incelenmesine karar verilmiştir. Rafadan Tayfa çizgi filminin 20 bölümü araştırmacı tarafından incelenmiş, yedi ayrı kategoride sınıflandırılmış ve her bir kategori ayrı bir tabloda ele alınmıştır. Tablolarda, kategoriler içerisinde yer alan bilgilerin, frekansları ve hangi bölümlerde (Bölüm Kodu) yer aldıklarına ilişkin bilgiler tabloda yansıtılmıştır. Tablolarda yer alan bilgilerin desteklenmesi ve yorumlanması amacıyla, alıntılanan diyaloglar ve görüntüler Bulgular ve Yorum bölümünde sunulmuştur.

Bulgular ve Yorum

Rafadan Tayfa çizgi filminin yapımına 2014 yılında Ankara'da başlanmıştır. Senaryo yazarlığını Ozan Çivit'in yüklendiği Rafadan Tayfa, ISF Studios animasyon şirketinin bünyesinde ve TRT Çocuk kanalında yayınlanmaya başlanmıştır. Çizgi film, 6-8 yaş aralığındaki çocuklara hitap etmektedir. Çizgi filmin her bir bölümü yaklaşık 10-15 dakika sürmekte ve TRT Çocuk kanalında toplamda 76 bölümü bulunmaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde, Rafadan Tayfa çizgi film karakterlerinin cinsiyetine, kıyafetlerine, mesleklerine, kişilik özelliklerine, ev içinde ve dışındaki faaliyetlerine, çocukların oyun ve oyuncaklarına ilişkin bilgiler ve yorumlarına yer verilmiştir.

Tablo 1: Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Karakterleri ve Cinsiyetlerine İlişkin Bilgiler

		Cinsiyet			
Kadın	Yer aldığı bölüm sayısı	Erkek	Yer aldığı bölüm sayısı	Cinsiyetsiz	Yer aldığı bölüm sayısı
Hale	11	Hayri	20	Yumak	8
Sevim	9	Mert	20		
		Kamil	20		
		Akın	18		
		Basri Amca	10		
		Rüstem Abi	8		
		Remzi	1		
		Mehmet	1		

Tablo 1'de Rafadan Tayfa çizgi filminin karakterleri ve cinsiyetlerine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Araştırma kapsamında izlenen 20 bölümde 11 farklı karakterin olduğu belirlenmiştir. Tablodan da görüldüğü gibi çizgi filmin her bölümünde Hayri, Mert ve Kamil karakterleri bulunmaktadır. Çizgi filmde Hale ve Sevim adında sadece iki kadın karakter bulunmaktadır. Çizgi filmin geçtiği mahallede, Basri Amca'nın bahçesinde beslediği Yumak isminde bir köpek de

bulunmaktadır. Karakter isimleri genellikle günlük yaşamda etrafımızda duyabileceğimiz isimlerden oluşmaktadır.

Tablo 2: Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın Karakterlerinin Kıyafetlerine İlişkin Bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Hale	Mor	Şort	Mor toka
	Turuncu	Kazak	
	Kırmızı	Çorap	
	Siyah	Ayakkabı	
Sevim	Mavi	Pantolon	Kırmızı toka
	Kırmızı	Gömlek	
		Ayakkabı	

Tablo 2’de Rafadan Tayfa çizgi filminin kadın karakterlerinin (toplam 2) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Kadın karakterlerin kıyafetlerinde her iki karakterde de kırmızı rengin olduğu belirlenmiştir. Kadın karakterlerin şort, kazak, pantolon ve gömlek giydikleri görülmüştür. Aksesuar olarak her iki karakterde de toka bulunmaktadır.

Tablo 3: Rafadan Tayfa çizgi filminin erkek karakterlerinin kıyafetlerine ilişkin bilgiler

Çizgi film karakterleri	Baskın olan renk	Baskın olan giysi türü	Aksesuar
Hayri	Mavi	Kazak	Pantolon askısı
	Gri	Pantolon	
	Beyaz	Çorap	
		Ayakkabı	
Mert	Kahverengi	Kazak	-
	Mavi	Pantolon	
	Gri	Ayakkabı	
Kamil	Mor	Gömlek	Kemer
	Yeşil	Pantolon	
	Mavi	Ayakkabı	
Akın	Mavi	Kazak	-
	Yeşil	Pantolon	
Basri amca	Lacivert	Pantolon	Baston Kemer
	Kahverengi	Gömlek	
	Mavi	Hırka	
		Ayakkabı	
Rüstem abi	Sarı	Kazak	Bıyık
	Siyah	Pantolon	
	Kahverengi	Ayakkabı	
Remzi	Kahverengi	Gömlek	Kasket Kemer Bavul
	Lacivert	Pantolon	
Mehmet	Mavi	Kazak	-
	Siyah	Pantolon	

Tablo 3’te Rafadan Tayfa çizgi filminin erkek karakterlerinin (toplam 8) kıyafetlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Erkek karakterlerin 6’sının kıyafetinde mavi renk, 4 tanesinin kıyafetinde kahverengi renge rastlanmıştır. Yeşil, lacivert, gri ve siyah renkler de erkek karakterlerin kıyafetlerinde ağırlıklı olarak görülmektedir. Erkek karakterlerin hepsi pantolon giymektedir. Aksesuar olarak kemer kullandıkları, yaşı büyük olan karakterlerde ise baston ve bıyık gözlemlenmiştir.

Toplumsal yaşamda, aile ve çevre kıyafet tercihlerinde çocukların cinsiyetine göre renkler tercih etmektedir. Çocuğun doğumu ile başlayan bu süreç, küçük yaş gruplarındaki çocuklar için değişmez kurallar niteliği taşımaktadır (Bee ve Boyd, 2009). Bu bağlamda çocukların erkek ve kadın karakterlerde gördüğü kıyafet ve rengi cinsiyetine göre algı oluşturmalarına neden olabilmektedir.

Tablo 4: Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Meslekleri ve Frekansları

Cinsiyet					
Kadın			Erkek		
Meslek	f*	BK**	Meslek	f*	BK**
			Esnaf	4	R ₁ , R ₈ , R ₉ , R ₁₁
			Avukat	1	R ₂
			Yönetmen	1	R ₉
			İllüzyonist	1	R ₁₀
			Müzişyen	1	R ₁₂
			Vokalist	1	R ₁₂
			Mucit	1	R ₁₅

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 4'te Rafadan Tayfa çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin mesleklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Erkek karakterler, 4 farklı bölümde esnaflık mesleğinde görülürken, aynı zamanda avukat, yönetmen, illüzyonist, müzişyen, vokalist ve mucitlik mesleklerinde de gözlemlenmiştir. Ancak kadın karakterler herhangi bir meslekte gözlemlenmemiştir.

Köseler (2009) tarafından yapılan bir çalışmada, öykü ve masal kitapları toplumsal cinsiyet açısından incelenmiştir. Çalışma sonuçlarında kadın karakterlerin mesleki yaşamları çok az sayıda konu edilmiştir.

Bu araştırmanın sonuçları da yapılan çalışmalar ile benzerlik barındırmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere, kadın karakterler hiçbir meslek ile ilişkilendirilmemiştir. Bu bağlamda, toplumsal yaşamda meslek sahibi olmanın daha çok erkek cinsiyetine özgü olacağı fikrinin, çocuklara çizgi film yoluyla aktarıldığı düşünülmektedir.

Tablo 5: Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev İçinde Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

Cinsiyet					
Kadın			Erkek		
Faaliyetler	f*	BK**	Faaliyetler	f*	BK**
Yemek hazırlama	1	R ₂	Eşya Tamiri	1	R ₁₆
Eşya Taşıma	1	R ₁₇	Eşya Taşıma	1	R ₁₇
Masa Hazırlama	1	R ₁₇	Masa Hazırlama	1	R ₁₇

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 5'te Rafadan Tayfa çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev içinde yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın ve erkek karakterlerin beraber eşya taşıma ve masa hazırlama faaliyetlerinde bulundukları belirlenmiştir. Erkek karakterlerin ise eşya tamiri faaliyetini yürüttüğü bulgular arasındadır.

R₁₇ olarak kodlanan "Oyunbozan" adlı bölümde Mert, iki sandalyeyi üst üste koymuş taşımaktadır. O sırada yanına Sevim gelir ve aralarında şöyle bir diyalog geçer:

-Mert: Pek ağırmış.

-Sevim: Ah Mert ah! Niye beklemedin, beraber taşırdık?

-Mert: Bekleyecek zamanımız yok Sevim (dk. 6:33-6:40).

Sonrasında beraber masa taşırlar ve Akın ve Hale de masayı yemek için hazırlar.

Yorgancı (2008) tarafından yapılan bir çalışmada, ders kitaplarında erkeklerin yaptıkları işlerde mekanik ve güç gerektiren işlerin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Yapılan bu çalışmada ise, Rafadan Tayfa çizgi filminin erkek ve kadın karakterlerinin güç gerektiren işleri birlikte yaptıkları gözlemlenmiştir. Bu görsel yansımanın, güç gerektiren ev içi faaliyetlerinde erkek ve kadınların birlikte hareket edebileceği konusunda çocuklar için olumlu bir model olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 6: Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Ev Dışında Yaptıkları Faaliyetler ve Frekansları

Cinsiyet					
Kadın			Erkek		
Faaliyetler	f*	BK**	Faaliyetler	f*	BK**
Yemek getirme	1	R ₂	Boya yapma	4	R ₂ , R ₇ , R ₁₆ , R ₁₇
Dikiş dikme	1	R ₉	Yemek getirme	1	R ₇
Çamaşır katlama	1	R ₉	Trafik sorumlusu	1	R ₄
			Yaya geçidi boyama	1	R ₄
			Eşya taşıma	2	R ₇ , R ₉
			Aşure dağıtma	1	R ₈
			Çamaşır asma	1	R ₉
			Eşya tamiri	1	R ₉
			Çamaşır katlama	1	R ₉
			Ekmek alma	1	R ₁₆
			Kulübe yapımı	1	R ₂₀

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 6'da Rafadan Tayfa çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin ev dışında yaptıkları faaliyetlere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın karakterlerin yemek getirme, dikiş dikme, çamaşır katlama faaliyetlerinde bulunduğu belirlenmiştir. Erkek karakterlerin 4 farklı bölümde boya yaptıkları, 2 bölümde de eşya taşıdıkları belirlenmiştir.

R₉ olarak kodlanan "Tiyatro Kulübü" adlı bölümde Hale ve Sevim tiyatro kulübüne ait eşyaları bavula doldurarak Hayri, Mert ve Kamil'in yanına getirir. Aralarında şöyle bir diyalog geçer:

-Kamil: Tiyatro kulübünde neler neler varmış da haberimiz yokmuş.

-Sevim: Daha bir oda dolusu eşya var. Biz sadece elden geçirilmesi gerekenleri ayırdık.

-Mert: Çok iyi düşünülmüşsünüz.

-Hale: Çoğu temizlenip ütülenecek.

-Sevim: Ama bazılarının yırtığı, söküğü var.

-Hayri: Anlaşılan sizin işiniz başınızdan aşkın. Biz sizi tutmayalım, oyun da yarım kaldı zaten. Amaaa...

-Kamil: Bu ne acele Hayri?

-Mert: Bak ne güzel okula bir faydamız olacak.

-Hayri: Duymadın mı Mert? Bizlik bir iş değil ki! Söküğü, yırtığı ben nasıl dikeyim?

-Hale: Sen yeter ki yardım edecek ol abi!

-Sevim: Elbet sana da uygun bir iş bulunur Hayri.

-Hayri: Tamam, tamam, yardım ederiz tabi. Sonuçta okulumuzun tiyatro kulübü (2:48-3:43).

Biyolojik olarak farklılaşan cinsiyetin, toplumsal yaşamda da ayrılmaya sebep olduğu belirtilmektedir (Suğur, 2012). Erkeklerin daha çok fiziksel güç gerektiren işleri üstlendikleri ve biyolojik olarak da buna yeterli görüldükleri; kadınların ise küçük motor kaslarını kullandıkları işlere yönettikleri düşünülmektedir. Diyalogdan da anlaşılacağı gibi Rafadan Tayfa'nın bu bölümünde Hayri, dikiş işinin erkeklere göre olmadığını belirtmiş, Sevim de "Elbet sana da uygun bir iş bulunur Hayri." şeklinde cevap vererek bu düşüncüyü onaylamıştır.

Çocuklar, yaşadıkları toplum içerisinde yaşayan bireylerden ve ailelerden olduğu kadar, medyada yansıyan görüntülerden de etkilenmekte, aynı cinsiyetti taşıyan bir karakteri kendileri için model olarak seçebilmektedirler (Marchbank ve Letherby, 2014, s. 215). Hayri karakterinin kadın işi olarak tanımladığı dikiş dikme faaliyetinin, sadece kadınların bu işi yapacağı düşüncesini çocuklara yansıtabilir. Bu durumun çocukların görev, sorumluluk ve davranışları cinsiyete göre ayırmasına sebep olabileceği düşünülmektedir.

Tablo 7: Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Kadın ve Erkek Karakterlerinin Kişilik Özellikleri ve Frekansları

Cinsiyet									
Kadın		Erkek		Kadın		Erkek			
Özellikler	f*	BK**	f*	BK**	Özellikler	f*	BK**	f*	BK**
Hırslı			2	R ₁ , R ₁₄	Hevesli			4	R ₉ , R ₁₁ , R ₁₂ , R ₁₃ , R ₁₅
Araştırmacı			2	R ₂ , R ₁₃	Konuşkan			1	R ₉
Sorumluluk Sahibi			1	R ₄	Kararlı			2	R ₁₀ , R ₁₈
Hayvan sever			1	R ₅	Başarılı			2	R ₁₁ , R ₁₈
Yardımsaver	1	R ₁₇	5	R ₅ , R ₇ , R ₁₁ , R ₁₈ , R ₂₀	Telaşlı			1	R ₁₁
Huysuz			1	R ₆	Sakar			2	R ₁₁ , R ₁₈
Tedirgin	1	R ₇			Akıllı			3	R ₁₁ , R ₁₅ , R ₁₆
Merhametli			1	R ₇	Gayretli			1	R ₁₁
Ön yargılı			1	R ₇	İnatçı			2	R ₁₆ , R ₁₇
Çalışkan			2	R ₈ , R ₁₃	Düşünceli			1	R ₁₆
Meraklı			3	R ₉ , R ₁₀ , R ₁₉					

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 7'de Rafadan Tayfa çizgi filminin kadın ve erkek karakterlerinin kişilik özelliklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmdeki kadın karakterlerin tedirgin ve yardımsaver kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir. Erkek karakterlerin de yardımsaver, hevesli, akıllı ve meraklı oldukları gözlemlenmiştir.

R₁₅ olarak kodlanan "İcat Peşinde adlı bölümde Kamil, Mert ve Hayri; Mert'in ailesinin evinin terasında dondurma yemektirler. Dondurma kaplarının üzerinde süs olarak koyulmuş küçük şemsiyeler vardır. Aralarında şöyle bir diyalog geçer:

-Hayri: Mmmh! Limonlu dondurmaya bayılıyorum.

-Kamil: Ben de çikolatalıya! Aaah! Şu şemsiyeler ne işe yarar ki?

-Mert: Dondurmanı erimekten koruyor, daha ne yapsın?

-Kamil: Erimekten mi? Şuna baksana dondurmam eriyor zaten.

-Hayri: Bence sırf süs olsun diye koyuyorlar.

- Mert: Evet, süs olarak güzel görünüyor, ama işe yaramasaydı kimse kullanmazdı bence.
- Kamil: Yani herkes dondurmasına konan şemsiyeden memnun, öyle mi?
- Mert: Tabi ki! Yıllardır dünyanın her yerinde kullanılıyor, harika bir fikir.
- Kamil: Neresi harika? Alt tarafı bir şemsiye işte!
- Mert: Alt tarafı bir şemsiye mi? Sence bunu yapmak kimin aklına gelir? Bir kere hayal gücün geniş olacak, zeki olacaksın, pratik olacaksın.
- Hayri: Aaaa! Tam da beni tarif etti!
- Mert: Hayır Hayriciğim, ben mucidi anlatıyordum.

Diyalogdan da anlaşılacağı gibi, çizgi filmin ana karakterlerinden Mert, Kamil ve Hayri arasından Mert karakteri, bildiklerini aktarma ve anlatmada etkin olarak gözlemlenmiştir. Bu konuşmanın üzerine Kamil ve Hayri bir icat yapmak için heveslenmişler ve işe koyulmuşlardır. İstanbul'un bir mahallesinde geçen Rafadan Tayfa öykülerinde, tayfayı oluşturan 4 erkek karakter (Mert, Kamil, Hayri ve Akın) her zaman olayların içindedirler. Kadın karakterler çizgi film bölümlerinde yan rolde gözlemlenmişlerdir. Bu durum, arkadaş grubu içerisinde erkek karakterlerin kadın karakterlere göre daha baskın kişilik özelliklerini taşıdıklarını göstermektedir. Bu bağlamda, grup içi etkinliklerde erkek karakterlerin karar verdiğini ve yönlendirme yaptığını izleyen çocuklar; günlük yaşamda, grup içi kararlarda erkeklerin yönlendirmelerini normal olarak adlandırıp etkin bir rol oynamak istemeyebilecektir.

Tablo 8: Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyunlar ve Frekansları

	Cinsiyet			
	Kız		Erkek	
Oyunlar	f*	BK**	f*	BK**
Tiyatro	1	R ₉	1	R ₉
Gemi kaptanlığı oyunu			1	R ₃
Maç			2	R ₅ , R ₆
Uzun atlama			1	R ₆
Tenis			1	R ₆
Cirit atma			1	R ₆
İsim- şehir			1	R ₉
Gazoz kapağı oyunu			1	R ₁₁
Dama			1	R ₁₄
Topaç yarışması			1	R ₁₇

* Yer aldığı bölüm sayısı

** Bölüm kodu

Tablo 8'de Rafadan Tayfa çizgi filminin kız ve erkek çocukların oynadığı oyunlara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde erkek çocuklarının 2 farklı bölümde maç oynadıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının ise erkeklerle birlikte sadece tiyatro oyunu oynadıkları belirlenmiştir. Rafadan Tayfa çizgi filminin kız çocuğu karakterlerinden hiçbirisi dış mekânda oyun oynarken gözlemlenmemiştir.

Çocuklar, oyunlarında kendi kültürlerine ait özellikleri yansıtmaktadır (Cengiz, 1997). Farklı bölümlerde gözlemlenen “cirit atma, gazoz kapağı oyunu, topaç” gibi oyunlar, kültürümüzde yer almakta ve bu kültür sürdürülmeye çalışılmaktadır. Ancak bu oyunların oynandığı esnada hiçbir kız çocuğu karakteri oyuna dahil olmamıştır.

Tablo 9: Rafadan Tayfa Çizgi Filminde Kız ve Erkek Çocukların Oynadıkları Oyuncaklar ve Frekansları

Cinsiyet				
Kız		Erkek		
Oyuncaklar	f*	Bölüm Kodu	f*	Bölüm Kodu
Mendil			1	R ₃
Rozet			1	R ₅
Top			2	R ₅ , R ₁₇
Robot			1	R ₁₅
Topaç			1	R ₁₇

* Yer aldığı bölüm sayısı

Tablo 9’da Rafadan Tayfa çizgi filminde kız ve erkek çocukların oynadığı oyuncaklara ilişkin bilgiler sunulmuştur. Çizgi filmde erkek çocukların 2 bölümde top oynadıkları belirlenmiştir. Kız çocuklarının ise oyuncak ile oynamadıkları belirlenmiştir.

Oyun ve oyuncaklar, çocuklar için paha biçilmez değerlere sahiptir. Bu sebeple çocukların oynadığı oyuncakların onların zihinlerini ve vücutlarını çalıştırarak başarı hissini yaşatması gerekmektedir (Aitken,1986). Ancak oyun ve oyuncakların sadece tek bir cinsiyeti değil, hem erkeğin hem de kız çocuğunun gelişimini desteklemesi gerektiği düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Rafadan Tayfa çizgi filminin toplumsal cinsiyet yönünden incelenmesi amacıyla yapılan çalışmanın sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

- Çizgi filmde sadece iki kadın karakter bulunmakta ve her iki karakterde de kırmızı rengin baskın olduğu görülmektedir. Kadın karakterlerin pantolon ve şort giydikleri belirlenmiştir.
- Erkek karakterlerin daha çok mavi ve kahverengi renklerde kıyafet giydikleri belirlenmiştir. Erkek karakterlerin hepsi pantolon giymekte, aksesuar olarak kemer kullanmaktadırlar.
- Çizgi filmin erkek karakterleri esnaf, avukat, yönetmen gibi 7 farklı meslek dalında görüntülenirken; kadın karakterlerinin hiçbir meslek dalında görüntülenmediği belirlenmiştir.
- Çizgi filmde, erkek karakterler ve kadın karakterlerin ev içindeki faaliyetleri beraber yürüttükleri, eşya tamirini erkek karakterlerin yaptığı, yemek hazırlama faaliyetini ise kadın karakterlerin yaptığı bulgular arasındadır.
- Erkek karakterlerin ev dışında yaptıkları faaliyetlerde en çok boya yaptıkları ve eşya taşıdıkları gözlemlenmiştir. Kadın karakterlerin yemek getirme, dikiş dikme ve çamaşır katlama gibi daha az güç gerektiren faaliyetlerde bulundukları belirlenmiştir.
- Çizgi filmdeki erkek karakterlerin yardımsever, hevesli, akıllı ve meraklı oldukları; kadın karakterlerin ise yardımsever ve tedirgin kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir.
- Çizgi filmde kız çocuklarının oynadıkları oyunun sadece tiyatro olduğu, erkek karakterlerin ise 10 farklı oyun oynadıkları belirlenmiştir.
- Erkek çocukların top, mendil, rozet gibi 5 farklı oyuncak oynadıkları gözlenirken; kız çocukların hiçbir oyuncakla oynamadığı bulgular arasındadır.

Okul öncesi dönemin, çocukların toplumsal yaşamı ve toplumsal yaşamla ilintili kavramları anlaması, içselleştirmesi ve bu bağlamda model alması bakımından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet dayatmalarına maruz kalmadan, insancıl bir anlayışla toplumsal

hayata adapte olmak adına çocukların izledikleri görsel yayınların kontrol edilmesi önemli görülmektedir. Bu nedenle:

- Çocukların izlediği çizgi film yayınlarında, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının tersine, cinsiyet değişkeni gözetilmeksizin görsellerin hazırlanması;
- Okul öncesi dönem çocuklarının yaş grubuna özel olarak hazırlanan çizgi filmlerin yapım sürecinde, toplumsal cinsiyet alanında çalışmalarda bulunmuş uzmanlardan destek alınması;
- Çocukların izledikleri çizgi filmler konusunda öğretmen ve ebeveyn görüşlerinin alındığı araştırmalar yapılması;
- Çocukların çizgi filmleri ebeveyn kontrolünde izlemesi gerektiği önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aitken, J. E. (1986). *The role of language and gender in" the Transformers": an analysis of messages in cartoons for children*. Paper presented at the Annual Meeting of the Organization for the Study of Communication, Language, and Gender.
- Aksoy, N. (2006). *Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ve kadının statüsü genel müdürlüğünün rolü*. Kadın Statüsü Uzmanlığı Tezi, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Aksoy, P. ve Baran, G. (2017). Annelerin cinsiyet rollerine ilişkin özellikleri ile çocukların oyuncak tercihleri ve oynadıkları oyun türleri arasındaki ilişki üzerine bir çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 102-136.
- Aydın, M. (2013). Beş nitel araştırma yaklaşımı. John W. Creswel (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.) içinde (s. 69-110). Ankara: Siyasal.
- Baran, G. (1995). *Ankara'da bulunan çocuk yuvalarında kalan 7-11 yaş grubu çocuklarda cinsiyet rolleri ve cinsiyet özellikleri kalıpyargılarının gelişimi*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baran, G. ve Erdoğan, S. (2007). A research on the perspective taking skill and social behaviour of six-year-old girls and boys. *Pakistan Journal of Social Sciences*, 4(2), 236-239.
- Bee, H. & Boyd, D. (2009). *Çocuk gelişim psikolojisi* (O. Gündüz, Çev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Bem, S. L. (1983). Gender schema theory and its implications for child development: raising gender aschematic children in a gender-schematic society. *Signs*, 8(4), 598-616.
- https://www.jstor.org/stable/3173685?seq=1&cid=pdf-reference#references_tab_contents sayfasından erişilmiştir.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı I), 108-114.
- Can, A. (1996). *Çocuk ve çizgi film*. Konya: Özeğitim.
- Cann, V. (2013). Screening gender on children's television: the views of producers around the world. *Feminist Media Studies*, 13(3), 571-572.
- Cengiz, S. A. (1997). *Karadeniz Ereğli örneğinde çocuk oyunlarının halk bilim açısından değerlendirilmesi*. Çocuk Kültürü, I. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi’nde sunulmuş bildirisi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Chick, K. A., Heilman-Houser, R. A. & Hunter, M. W. (2002). The impact of child care on gender role development and gender stereotypes. *Early Childhood Education Journal*, 29(3), 149-154.
- Cunningham, M. (2001). The influence of parental attitudes and behaviours on children's attitudes towards gender and household labor in early adulthood. *Journal of Marriage and Family*, 63, 111-122.
- Demir, Ö. (2013). *Türk televizyonlarında yayınlanan çizgi filmlerin ilköğretim çağı çocuklarının toplumsallaşma sürecine etkilerinin değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, Ü. ve Güven, G. (2017). *Okul öncesi dönem çocukları ve annelerinin cinsiyet rolleri kalıpyargıları*. 5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Ankara.
- Deniz, Ü., Kesicioğlu, O. S., Kan, A. (2017). Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet rollerini belirleme ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması, IX. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Ordu.
- Demiral, U., Yamaner, E. & Süklüm, N. (2016). Çizgi filmlerde verilen eğitimsel mesajlar; TRT Çocuk örneği. *Journal of International Social Research*, 9(45), 536-544. <http://eds.a.ebscohost.com/abstract?site=eds&scope=site&jrnl=13079581&AN=120592975&h=94DN4NUvgd1rUEXeJ3P7ITwShQeNSjlxY2zqmmD06cF%2fPG3muYvKvOgiwawjNJmVBS5FVklZrJa4k%2fG30KBuKw%3d%3d&crl=c&resultLocal=ErrCrlNoResults&resultNs=Ehost&crlhashurl=login.aspx%3fdirect%3dtrue%26profile%3dehost%26scope%3dsite%26auth type%3dcrawler%26jrnl%3d13079581%26AN%3d120592975> sayfasından erişilmiştir.
- Dilek, Y. (1997). *Parents role in preschool children's gender role socialization*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Dökmen, Z. Y. (2010). *Toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ebren, Ö. (2015). *Çizgi filmlerde sempatik şiddet olgusu: TRT Çocuk televizyonu örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Erdoğan, S. ve Baran, G. (2008). A study on the opinions of parents regarding television watching habits of their children in the four-six age groups. *The Social Sciences*, 3(3), 245-258.
- Eskandari, M. (2007). *İran'da televizyonda yayınlanan çizgi filmlerin ilköğrencilerinin eğitimine etkisi*, Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gill, R. (2007). *Gender and the media*. Cambridge: Polity Press.
- Güven, G. ve Akıncı, A. (2014). Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan değerlere ait sözel ifadelerin sunumu: TRT Çocuk kanalı örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 429-445.
- İrvan, S. (2014). *Medya kültür siyaset*. Ankara: Pharmakon.
- Karcı, H. D. (2018). Transmedia storytelling as the new generation storytelling from on media: "Rafadan Tayfa" case study. *The Online Journal of Communication and Media*, 4(2), 34-52. <http://tojcam.net/journals/tojcam/articles/v04i02/v04i02-05.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Kort- Butler, L. A. (2013). Justice league? Depictions of justice in children's superhero cartoons. *Criminal Justice Review*, 38(1), 50-69.
- Krijnen, T. & Bauwel, S. V. (2015). *Gender and media: representing, producing, consuming*. New York: Routledge.

- Köseler, F. (2009). *Okul öncesi öykü ve masal kitaplarında toplumsal cinsiyet olgusu*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Marchbank, E. E. & Letherby, G. (2014). *Introduction to gender: social science perspectives*. New York: Pearson Longman.
- Pepee'den sonra rafadan tayfa'ya mahkeme yolu göründü (2017). <https://www.cnnturk.com/turkiye/pepeden-sonra-rafadan-tayfaya-mahkeme-yolu-gorundu> adresinden erişilmiştir.
- Rafadan tayfa (2019). https://tr.wikipedia.org/wiki/Rafadan_Tayfa adresinden erişilmiştir.
- Rafadan tayfa tanıtım yazısı (2016). <http://www.sinecocuk.com/2016/11/rafadan-tayfa-tanitim-yazisi.html> adresinden erişilmiştir.
- Sadioğlu, Ö., Turan, M., Dikmen, N., Yılmaz, M. ve Özkan, Y. (2018). Değerlerin öğretiminde çizgi filmler: Rafadan Tayfa örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 240-251. <https://dergipark.org.tr/inuefd/issue/39149/333173> sayfasından erişilmiştir.
- Suğur, S. (2012). Toplumsal cinsiyet. G. Yaktıl Oğuz (Ed.) *Toplumsal yaşamda kadın* içinde (s. 1-24). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Şen, B. ve Deniz, Ü. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının izlediği Keloğlan çizgi filminin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. H. Şahin (Ed.) *6th International Symposium on Academic Studies in Educational and Social Sciences Proceeding Book (Educational Sciences)* (s. 31-51) içinde. Türkiye: Asos. ISBN: 978-605-7602-78-7.
- Şıvgın, N. (2015). *Cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şıvgın, N. ve Deniz, Ü. (2017). Cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin anasınıfına devam eden 60-72 aylık çocukların oyuncak ve oyunlarla ilgili toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına etkisi, 5. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Ankara.
- TRT AR uygulamasıyla rafadan tayfa karakterleri canlanıyor (2018). <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/trt-ar-uygulamasiyla-rafadan-tayfa-karakterleri-canlaniyor-390762.html> adresinden erişilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yorgancı, F. (2008). *İlköğretim ders kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerinin inşası*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.